

Délvidék

Bácskai Napló
Politikai napilap
Felelős szerkesztő: Kónya Lajos

MEGJELENIK	
mindennap délután vasár- és ünnepnap kivételével.	
Szerkesztőség és kiadóhivatal:	
Szabadka IV. Rákóczi-ut 20.	
Telefon: 300.	
ELŐFIZETÉSI DÍJAK:	
Helyben hához hordva	
egész évre	14.40
fél évre	7.20
negyed évre	3.60
egy órára	1.20
Vidékre postán küldve	
egész évre	17.40
fél évre	8.70
negyed évre	4.35
egy órára	1.40

Statárium az árdrágítók ellen.

A Közélelmezési Hivatal egyik legnevezetesebb feladata, hogy a háborus élelmezés gonosztevőit üldözze és méltó büntetésben részesítse. Nem könnyű dolog, mert a csalók hallatlan ravaszágával és vakmerőségével, valamint egészen új trükkjeivel szemben csak a régi büntető törvénykönyv, meg a régi kihágásokról szóló rendelkezések tömege állott. Kürthy báró gyakran tett nyilatkozatot arról, hogy a belügyminisztériummal egyetértően megreformálja a rendőri bíraskodást és főképpen gyorsabbá teszi. Közben azután ki is mondták, hogy az ezekben az ügyekben alkotott ítéletek jogerősségét nem lehet több fórumon megtámadni, vagy legföljebb birtokon kívül, az ítélet végrehajtása után.

Az új bíraskodási módról a következőket mondotta egy szakértő:

— Az árdrágítás és az ezer egyéb ilyfajta visszaélés megtorlására a kormány rendeletet adott ki, amelyet azután kiegészített azzal, hogy az ítélet végrehajtását és az egész eljárást gyorsabbá tette. A gyorsított eljárás körébe tartoznak az árdrágítás, a takarékoságról szóló rendeletek megszegése, a záróra túllépése, a háborus jólelkysági jelvényekkel való visszaélés, a rekvirálás körül fölmerült kihágások, az árufélhalmozás, a szállítási és utazási igazolványokkal kapcsolatos esalások és még sok egyéb.

— A gyorsított eljárás abban különbözik az előző gyakorlattól, hogy a Közélelmezési Hivatal elnöke jogot kap arra, hogy ha a hivatal működése közben valahol kihágás észlelhető, az elsőfoku rendőri bíraskodás helyett az eljárást a Közélelmezési Hivatal folytatja le.

— Az új eljárás másik lényeges változása, hogy a főlebezés határidejét tizenöt napról nyolc napra esőkkenti, továbbá, hogy a rendőri büntetőbíróknak joga van a felek rögtömi megidőzésére, valamint arra, hogy szükség esetén telefonon is azonnali megjelenésre kérhesse az érdekeltet.

Az új eljárás alapján a Közélelmezési Hivatalnak joga van arra, hogy az efféle ügyekben hozott bármely foku ítéleteket és végzéseket bekerhesse és a tárgyalásokra meghívás nélkül a saját tetszése szerint szakképviselőket küldhessen. Annyiban

esőkkenti a gyorsított eljárás lehetőségét az új rendelet, hogy a büntető parancsal való ítélkezés, ami a felek külön meghallgatása nélkül való ítélkezést jelentette, megszünteti. Ez azon-

ban helyénvaló, mert hiszen ezek a kihágási ügyek többnyire elég jelentősek, úgy, hogy hiba volna a közvetlenül érdekelte fél meghallgatása nélkül élni.

Még nincs kormány.

Délután 2 órakor jelenti telefonon a Délvidék budapesti tudósítója, hogy Esterházy miniszterelnök kormányalakítási tárgyalásai még mindig folyamatban vannak. Esterházy csak annyit jelentett ki, hogy az eddigi eredményekkel meg van elégedve. Ma este Bécsbe utazik és jelentést tesz a királynak. Szerdán és csütörtökön ismét Budapesten lesz és reméli, hogy még e héten a király elé terjeszti a névsort. (Egy kicsit elcsúszta tehát a dolgot az a délelőtti szabadkai lap, amely budapesti tudósítójának jelentése szerint már az új miniszterlistát is közölte).

Esterházy miniszterelnök ma felkereste Apponyi Albert grófot a lakásán. Őt szeretné megnyerni belügyminiszternek. Károlyit is felkérte, lépjen be a kormányba. Károlyi azt felelte, hogy előbb megbeszéli a dolgot pártjával. Tegnap Károlyi Bécsbe utazott, de még nem tért vissza és így még mindig nincs eldöntve a kérdés, belép-e a kabinetbe.

Tény, hogy földművelésügyi miniszter Mezőssy Béla lesz. Ő már el is fogadta a neki felajánlott tárcát. (Tehát nem Serényi!) Szurmay Sándor megmarad honvédelmi miniszternek. Az a föltevés, hogy pénzügyminiszter Popovics Sándor lesz, nem igen állja meg a helyét. Biztosabb, hogy bankkormányzó marad. Kürthy Lajos báró marad. Szó van arról is, hogy Nagy Ferenc miskolci polgármester lesz az Országos Közélelmezési Hivatal elnöke.

Vázsonyi ahhoz a feltételhez kötötte a miniszterséget, hogy azt a választójogi blokk hívei helyeslik. Hogy Vázsonyi az igazságügyi, vagy a szociális tárcát vállalja-e el, még nincs eldöntve. Ha a szociális ügyek intézését vállalja, akkor Grecsák Károly dr. kuriai tanácselnök lenne igazságügyi miniszter.

A munkapárti házelnök és alelnökök lemondottak, Esterházy a házelnökséget Návay Lajosnak ajánlja föl.

Gyöngyös kormánybiztost kap.

Esterházy ma délelőtt felkereste a szociáldemokrata párt vezéreit, ismertette választójogi álláspontját és úgy hírlik, hogy Garbai Sándor a Közélelmezési Hivatal alelnöke lesz. Politikai körökben hire jár, hogy Zichy Aladár lesz a király személye körüli miniszter és Zichy János kultuszminiszter. Az Est (megjelenik d. u. 1 órahór) mai száma ezeket a miniszterségeket cáfolja meg: a két Zichy, Serényi, Ugron, Sztérényi, Gratz, Földes.

Fél millió kg. dinamit — hiába.

Berlin, jun. 11. A Wytshaete-könyök ellen intézett óriási támadás alatt az angolok meg akarták erősíteni a francia frontot, hogy a németeket kiszorítsák tengerparti állásaikból és tönkretegyék a két német buvárhajóállomást. Az angol támadó se-

reg háromnegyed millió fő volt és több mint fél millió kiló dinamitot robbantottak fel az angolok. A németek rögtön ellentámadást kezdtek és súlyos veszteséget okoztak az angoloknak.

Matrózok fogságában az angol szocialista-vezérek.

London, jun. 10. Reuter-jelentés: A Pétervárra küldött angol szocialista-vezéreket, Macdonaldot és Jowettet az angol matrózok fogva tartják. A legénység vonakodik velük együtt a tengerre szállni.

Cilinderben — mezitláb.

A multkor már megirtuk, hogy aki cilindert szokott ünnepélyesebb alkalmakkor fölteni, ebben a sanyaru mai világban sokszor, sőt a legtöbb esetben lyukas cipőt kénytelen az ünneplő fekete ruhához és a cilinderhez fölvenni.

Akkor azt hittük, ezzel valami nagyot, valami szenzációsat mondunk, mert bizony nem igen illik a fényes cilinder a lyukas talpu cipőhöz és ha a cipőtalp hiányosságát észreveszi egy utcagyerek, hát jól kicsufolja a cilinderes és frakkos urat.

Most ujabb, nagyobb-szerű dolgot láttunk. A szabadkai kiskertes tisztviselők egy-egy kapás földjein szorgalmasan folyik a munka és itt láttuk, hogy intelligens, érettségizett, sőt egyetemet végzett tisztviselők mezitláb dolgoznak kapálnak, gyomlálnak. A meleg földön levetik cipőjüket, részint hogy kiméljék, részint pedig mert borzasztó dolog lehet egész délután a nagy forróságban cipőben kapálni.

Adja Isten, hogy sok követőjük legyen!

Kotlanak az eszmék.

— Nem kell kimélni a pipaszárat. —

Piros pünkösdi napján hajnalban született, gyönyörű mák-
virág.

Még csak tizeszedős csene-
vész kölyök; de vén betyár is
büszkén beszélne cimborái közt
a bünlajstromát.

A télen az iskolában a kis
magyar lánykák elemőzsiáját
dézsmálta valóságos róka-
fangal; de biztosan rásütni
sohsem sikerült. A friss lepényt
azon melegében bekapta, tes-
sék megmetozi! Az irkát az
inge alá csuszátva, méltóság-
sék megtalálni. Nagy sikertől
vérszemet kapott. Április 23-án
levizsgázott, elég sikerülten.
Atyja bevonult, anyja meghalt,
őregapja régi rokkant Hajrá,
ővé volt az egész világ az
utolsó bogárhátú viskóig. A
szomszédból eltűnt az ágy föl-
lött felejtett zsebóra. Atellenben
a ládafiából 40 korona banko-
ban. A harmadik házban lába
kelt egy esemő nikkelpénznek
az ablak deszkájáról. A tolvaj-
lások sűrűn ismétlődtek. Végre
a nagyapja tetten érte, amiut
baltával nyitogatta az öreg si-
fonérjuk kopott ajtaját; de szólni
nem mert, attól tartott, hogy
az éles szerszámmal rátámad.
Pünkösdi másnapján a déli órá-
ban kiemelte a persely tartal-
mát az Isten házában és mulla-
tott egész délután az ördög
hajlékában.

De azért nebiantsvirág a mo-
dern pedagógia szemében, akit
szép szóval kell a jó utra terel-
ni, s jaj annak a tanítónak,
aki netán pálcát hívna segít-
ségül, társul!

A kocsmát még finaiális
szempontból nem szabad zárva
tartani vasárnap. Az alkohol
ördöge önti a legtöbb aranyat a
kinesztár zsákjába; mekkora de-
ficitet jelentene az államháztar-
tásába a nép józansága és az er-
köleses ifjúság magamegtaga-
dással Ugy-e, nyilvánvaló, hogy
ez a világi élet pillére, a hala-
dós rugója, az összes szívek

legszentebb vágya, a pénz és
háremszor is a pénz?

Ez a romlott fiókó tehát erő-
síti az ország talpkövét és gyors
versenyaripa sebességével szá-
guld előre s lám még ebben az
elmaradt faluban is teljesen
modern lélek, aki a semmiből
is pénzt ver s ha megvan, ga-
vallósan elveri, hogy ne le-
gyen Gombház, míg másnak
lesz, neki is lesz.

Beszéljenek a zöld asztalnál
ülő á modozók még annyi szép
tücsköt-bogarat össze, amed-
dig a nád-pálcát és mozyorófa-
vesszőt nem iktatják régi joga-
iba vissza, addig a züllés lej-
tőjén nincs megállás.

Hiszen ha a bíróság, tanító-
ság kezét sikerült megkötözniök
ezeknek az asztag körül égő
fáklyával táncoló örült *dervisek-
nek, akikben mindig kóllik egy-egy
anarkisztikus eszme.* máholnap
arra virradhatnak, hogy a szű-
lőt is megfosztják a testi bünté-
tés jogától, mert az ember
jónak születik és csak a társa-
dalom rontja meg. Az ilyen be-
teg, agyalágyult berendezkedés
valóban kárára van az egyes-
nek és így természetesen az
összességnek is. Az emberből a
rosszra való hajlandóságot még
bottal sem lehet kiverni, ez
szomorú ugyan de igazság.

Azért kell szigorúan figyelme-
zni csöppnyi kortól kezdve, *kit a
mutatóujjal kit a pipaszárral;*
de az Istentől rendelt felsőbb-
sége az Isten képe nek még annyit
se szunyókáljon, mint amennyit
megkockáztatott a néhai való
jó Homerosz. Semmit el nem
nézni, a legkisebb hibát is meg-
torolni, állandóan arra a malom-
kőre gondolni, mely a gyermek
botránykozatójának nyakát fe-
nyegeti: az ilyen nevelés végig-
nézhet majd az angyalokra em-
lékeztető gyermekesegen és
megdicsőülten énekelheti: „Nem
anyától lettél, piros pünkösdi
napján hajnalban születél”.

Az esperanto-világnyelv Szabadkán.

— Nem szabad Szabadkának a legelmaradottabbnak lennie! —

Több lelkes bajnoka van már
Szabadkán az esperanto nyelv-
nek, de mivel eddig egyesülve
nem voltak, ugyszólván nem is
ismerték egymást, másrészt pe-
dig hogy terjesszék ezt a rop-
pant fontossággal bíró nyelvet,
tegnap Palióson Szalay Mátyás
rendőrfőkapitány védnöksége
alatt gyűlést tartottak, amelyre
a szegedi esperanto-csoport tag-
jai közül 17-en jöttek el, férfiak
és nők.

Az előkészületekből és az ed-
digi hírek lelkesedéséből ítélve
reméljük, hogy Szabadkán nagy
jövő vár erre a világnyelvre,
mert hiszen Szabadka eléggé
fejlett kereskedelmi és iparu
város, úgyhogy külfölddel is
van elég összeköttetése. Azon-
kívül van itt két kereskedelmi
iskola is, az ezekbe járó tanu-
lóknak — ha a vezetőség elég-
gé praktikus és nem zárkózik
el a haladástól — mind meg-
kellene tanulniok ezt a nyelvet.
Bizonyára akadnának nálunk,

akik az oktatásra akár díjtala-
nul is vállalkoznának.

A gyűlés lefolyásáról egyéb-
ként a következő tudósításunk
számol be:

A paliósi Vigadó nagytermé-
ben összegyűlt érdeklődő közön-
ség előtt mindenkélt Szalay
Mátyás védnök igen szép be-
szédben kifejtette, hogy már
csak azért is örömmel jött ide,
mert megtalálta a vonatkozást
a rendőrség és az esperanto
céljai között.

Miként a rendőrség a köz-
rend fenntartásával egyuttal a
jólétet és műveltséget is ter-
jeszteti van hivatva, akképp az
esperanto is, ha lehetőséget
nyújt arra, hogy a különböző
nyelveke beszélő emberek egy-
mást megértsék, gondolataikat
kieseréljék: hathatósan közre-
működhetik a közjólét érdeké-
ben. Ezért üdvözlí az esperan-
tistákat mint a *műveltség har-
cosait.*

A hangos Vivu! Vivu! —

Éljen! kiáltásokkal kísért be-
széd után a szabadkai eszpe-
rantista-csoport ezidő szerinti
képviselője, *Wekerle József* üd-
vözte a jelenlevő főkapitányt,
a szegedi vendégeket és az
össz es megjelenteket s kifejtette
az esperanto célját, történetét
és előadta, hogy külföldön már
több állam fölállította a nem-
zetközi nyelvtézetet. Csak mi
maradtunk el nagyon.

Utána *Turzó Péter*, a szegedi
esperantista-csoport elnöke tar-
tott hatásos előadást az espe-
ranto szegedi történetéről. A
nyelvet ott 1912-ben kezdték
terjesztetni és az idén már 168
résztevővel tartottak nyelvi
tanfolyamot. Szeged város is-
mertetését, leírását is kiadták
csinos kötetben esperantóul és
megküldték minden külföldi es-
peranto lapnak. Így ismerteti
meg magát Szeged az egész
világgal, mert hiszen 1913-ban
már 2700 *egyesülete* volt az
esperantóak és többnek közü-
lük 8—10 ezer tagja. Ezek sok
lapot is adnak ki. A szegedi
képeslapok és levelek útján
állandó összeköttetésben vannak
most is mind az 5 földrész —
bármely anyanyelvű — esperan-
tistáival.

Magyarországon *egy egyesület*
van és kb 30 helyicsoport; pe-
dig van olyan ország, melyben
minden kis faluban van esperan-
tista, ha más nem, a tanító.

Elgázolt a vonat egy csöpp gyereket.

Szőrnyü baleset történt a
Halasi-úti vasuti átjárónál. Dél-
előtt 11 órakor a zombori gyors-
vonat halálra gázolt egy két-
éves kisfiút, *Borotás Istvánt*.
Anyja kaesát legeltetett és mel-
lette a gyerek a vonat elé sétált.
A fuesskát a vonat teljesen szét-
roncsolta. A vonatvezető ugyan
mindjárt fékezett de csak pár
lépéssel a gyerek után tudta
megállítani a vonatot, amely
így éppen az állomás előtt ál-
lott meg. Az állomásról is so-

Német-, Francia-, Angolország-
ban és Svájcban pedig az is-
kolákban mindenütt tanulhat-
ja a nyelvet, aki akarja.

Leírásokat, árjegyzéket, für-
dőhelyek ismertetését, utmuta-
tókat mind lehet és már szoktak
is csinálni esperantóul és nem
is kell több nyelven elkészíte-
ni Ezen a nyelven minden mű-
velt embernek kell értenie!

Németországon a *nagyfőhadi-
szállás* jelentéseit a külföld ré-
szére esperantóul adják ki, mint
amely nyelv amugy is a leg-
portosabban tud kifejezni min-
den fogalmat. A külföldi rend-
őrközpontokba sürgős értesíté-
seket most már csak esperanto
nyelven küldenek.

Mindezeknek a nagyon szép
és lelkes előadása után *Sátor
Ételka* uriaszony, a leglelke-
sebb szabadkai esperantista tar-
tott folyékony esperantó nyel-
ven kedves beszédet. Még *Ro-
boz István*, a szegedi csoport
titkára tartott — színen espe-
ranto — rövid beszédet és a
gyűlés az esperanto-himnusz el-
éneklésevei ért véget.

Az érdeklődőknek tudtára ad-
ják ezuton is, hogy jelentkezni
a szabadkai esperantista eszo-
portba való fölvételre még min-
dig lehet *Wekerle Józsefnél*. Az
ingyenes tanfolyamok pedig már
e héten megkezdődnek a jelent-
kezőknek megfelelő időpon-
tokban.

Lesz bevásárlási engedély.

— A városiaknak csak havi 7 kg. lisztadag lesz. —

Ma hajnalban alkalmunk volt
tapasztalni, hogyan készítik
Szabadkán a drágaságot. Reg-
gel 4 és 5 óra között egy szál-
lási ember paradicsom- és ká-
posztapalántát hozott be a mai
piacra.

A kiskápolna mellett egész
raj, 10—15 kofa támadta meg,
megrohmozták a kocsi és le-
kapkodták róla a palántákat.
Egyik sem kérdezte, mi a pa-
lánta ára. Kofáéknál ez mosta-
nában nem szokás.

Mikor valamennyien kifújták
magukat a nagy küzdelem után,
akkor mindnyájan figyelmesen
ott állottak és vártak. Nem
tudtuk elgondolni, mire várhat-
nak. Hát azt lesték, mily arat
kér a paraszt a palántáért.

Egytől-egytől a gazda 10 fo-
rintot kért; akik nem kaptak,
vagyis akiknek nem jutott, azok
elkezdték rohogni és biztatták
a férfit:

— Mért nem kér 20 forintot?
Kérjen csak annyit!

Erre már egyértelműen köz-
bevágtak a boldog palántabir-
tokosok:

Hát csak kérjen! Mi annyit
adunk érte, amennyit kér!

Igy készül a drágaság a pa-
lántáknál. Ezt a kofahadát már
egyszer mégis csak szét kellene
robbantani!

Egyébként van egy másik
piacéi eset is. Egy asszony szép
eseresznyt árult a mai piacon.
3 koronát kért kilójáért, holott
a *maximális ár 2 korona*. A
rendőr is beleavatkozott a do-
logba és az asszonynak el kel-
lett adnia eseresznyóját a ma-
ximális áron. Így is kapott a
kis kosárért 9 koronát mert
ötödfél kiló volt benne. De még
mindig nem volt megelégedve.

— Tavaly sokkal jobban ad-
tam el — méltatlankodott —
mint az idén, pedig most hányszor
nagyobb a drágaság!

Bácskai utasok figyelmébe!

A „Délvidék“ kapható
Zombor, Baja, Ujvidék és
Szabadka, vasuti hírlap-
árusítóinál.

Hogyan készül a drágaság?

— A tavalyi és az idei árak. —

Az eddigi tervektől eltérően az Országos Közélemezési tanács úgy határozott, hogy az idén is kiadják a bevásárlási engedélyeket. A terv erre nézve a következő: A háztartási és gazdasági szükségletre, valamint a vetőmagra, a termelőnek megengedik a magot. A Haditermény felügyeletével azok akik évi szükségletüket előre akarják biztosítani, körzetenként beszerezhetik ezt a szükségletüket egyszerűen. Beszerezhetik még a városok, az ipari és közlekedési vállalatok és a tisztviselők beszerzési csoportjai.

Most folynak a tárgyalások a termés értékesítéséről és szétosztásáról és az az értesülésünk, a városi elem havi lisztadagját 7 kilogrammban állapítják meg fe-

jenként. Ez az adag a mostani lecsökkentett adaghoz képest javulást jelent ugyan, de még mindig nem éri el a normális háborús adagot. Az őstermelőknek, nagyon helyesen. 15 kilogramm lisztet biztosíthatnak fejenként az új termésből, a nem őstermelőknek, a vidéknek pedig 12 kilogrammot. De a városnak föltétlenül kevés a 7 kilogrammos havi lisztadag fejenként, mert hussal, tejással, tejjel, főzelékkel — a városban sem lehet jóllakni. Helytelen különben is a lisztadagnak ilyen kicsire szabása, mert könnyen azt a hamis látszatot keltjük, hogy ami ezen felül van, nélkülözhető fölösleg, a melyről könnyű szerrel lemondhatunk.

7 disznó keserves sorsa.

— Kik szaglásszák a virágokat? —

Ma déltájban nagy zivaj volt a szabadkai főtéren, ahol egy csomó ember vitatkozott azon, ki kapjon az ott esavargó 7 bitang disznóból egyet-egyet.

Lónárt József ugyanis észrevette, hogy a 7 disznó gazda nélkül szaglássza a virágokat — melyeket különben az ördög se szagol más, mert a nagy hőség miatt, mivel nincs fa a parkban, — nem lehet ott sétálni.

A különös eseményre, mely a mai drága világban méltán kelthet országos figyelmét, figyelmeztette a 24-es számú rendőrt, de az azt felelte, hogy menjenek a pohalba azok a disznók: a rendőrségre csak nem viheti be őket, mert ott mit adjanak nekik enni?

Igy történt meg a hallatlan eset, hogy a rendőr szemé látlára széthordták a disznókat. Többen vállalkoztak rá, hogy elhajtának egyet-kettőt közülük — mert még mindig nem buk-

kantak sehoh a gazdákra, — de csak hárman voltak olyan szerencsések, hogy ha esetleg nem jelentkeznek a tulajdonos, rájuk marad örökségül az eleven hus és szalonna.

Baskinovic Rádó mészáros segéd elhajtott 2 disznót (lakik V. kör, Hold-u. 346.); Tumbász Mihályné elhajtott hármat (lakik: V-ik kör, Katalin-u. 177) és Lónárt József 2 disznót hajtott haza III. kör Balog-utca 797. sz lakására.

Az ügyet különben bejelentették a rendőrkapitányságnál is, amely bizonyára nyemozni fog a tulajdonos után, ki valószínűleg nem lesz más, mint valami mulatóz gazda, aki beült állatai mellől az egyik csap székbe.

8 napon belül átveheti állatait Dobó Árpád rendőrkapitánynál való jelentkezés után az emlitetteknek, kiknek 2 K tartásdíjat fizet minden napra.

NAPI HIREK.

Csata után.

Ólomosó esik . . . Füstfelhők még száll-

[nak . . .

Mennydörög az ágyú, a géppuska katlog...

A telefondróton varjúk, hollók szállnak...

A tábori tűzben a parázs még pattog.

A vörös csatának végső lobbanása

Közeledik mostan . . . Söhajok elhalnak.

A szörnyű halálnak bő az aratása . . .

Sok életnek vége, öreg s fiatalnak.

Remegő refrénje a borzalmas napnak

Még mindig hallatszik a poros utakon...

A sebesült hősök a szívükhöz kapnak...

A hű ló az urát ott követi vakon.

A csatatér kihalt . . . Szélek fujdogálnak,

És a történetekről szomorút mesélnek . . .

Ott az országuton magas hársfák állnak;

A rémes haláltól talán ők is félnek? . . .

Leszáll már az alkony a magas hegyekre,

Fátyolba borítja a rettenet képet . . .

Köd is ereszkedik a hideg vizekre . . .

A puszta vidéken megszűnt minden élet . . .

SZPÁSZICS VILMOS.

Egy 6-os honvédszázados ki-tüntetése. A király Lots Gyula 6. honvédszázadosból szá-

zadosnak az ellenséggel szemben kitűnő szolgálata elismerésül a katonai érdemkereszt 3. osztályát adományozta a hadi-ékitménnyel.

Lelkeszi hírek. Az érseki hatóság Kovács Imre horgosi káplánt Szabadkára hitoktatónak kinevezte — A káplánok közül a következők helyeztetek át új állomásokra: Ternay György Bácsalmásról Horgosra, Schöffler Ferenc Adáról Péterrévére, Belágyi Mihály Péterrévéről Adára, Bóde József Magyarokiszárról Kishegyesre, Tamás Ferenc Kishegyesről Magyarokiszárra, Reible Rókus Hajósról Apatinba Hampel Dezső Apatinból Hajósrá, Kozák József Péterrévéről Bácsföldvárra, Bohmert Péter Kuláról Péterrévére, Percsy József Bácsbokodról Gádorra, Vukovity István Bácsalmásról Szondra, Szabó Dénes Szenttamásról Soltvadkertre. Az újmisések közül a következők küldettek káplánoknak: Bohuss Rezső Kulára, Gere Vince Bajszentistvánra, Privrel Gyula-

Bácsalmásra, Szabó Mihály Palánkára, Ternay Antal Bácsbokodra, Vorák Lajos Szenttamásra.

Bácskai jegyzések a hadikölesőre. Kürtösy Antal bácskertesesi esperes-plébános a VI-ik hadikölesőre az egyházpénztárak részéről 4500 koronát jegyzett. Eddigi jegyzéseinek összege a bácskertesesi egyházpénztárak részéről: 62600 korona. — Gara községben a nagygazdák közül Zombereves Endre 100000 K Garagics Máté 20000, Enerhard András 20000, Schmidt József 30000, Bisof Flórián 12000, egyenkint 10000 koronát: Frank Antal, Zuk Pál, Bisof Keresztély, Findeisz Antal, végül pedig Bergensbok Henrik 8000 K, Schmidt Ferenc 12000 és Jolfát Mátyás 1000 koronát jegyeztek a hadikölesőre.

Drága lesz a bor — Tumbász-nak. Minthogy a palicsi nagyvendéglőben 12 K-ért adták a bort, kihágás miatt eljárás indult meg Tumbász Lázár bérlő ellen.

Nincs orvos — pusztulnak a lovak. Bulkeszi a palánkai járáshoz tartozik, amely 13 községből áll. A járásban kellene, hogy legyen legalább egy járási állatorvos. Azonban az egész járás állatorvos nélküli van és a palánkai járás állategészségügye felett az apatini járás állatorvosa volna hivatva örködni, de az apatini és palánkai járások közel 40 község állatállományának kezelésére ez az egy orvos nem elegendő és így napok telnek bele, míg az apatini állatorvos Bulkeszire is eljuthat és kezelheti a község beteg állatait. Legutóbb 10—15000 korona értékű ló pusztult el — orvoshiány miatt.

A sör olcsóbb lesz. A napokban még lejjebb száll a sör ára Szabadkán. A rendőrfőkapitány magához idézi a sörnagykereskedőket és velük való megállapodás után még olcsóbban maximálják a sör árát kicsinyben (Ha mindjárt öngyilkossággal fenyegetőzik is egyik-másik kávécs.)

Meghalt Tiszakálmánfalva jegyzője. Balogh Lajos, Tiszakálmánfalva községének érdemes jegyzője 50 éves korában meghalt. Balogh Lajost az egész község nagyrabecsülte. A háboru súlyos viszonyai között megfeszített erővel teljesítette hivatását. Özvegye és hat árvája siratja. A járás jegyzői kara testületileg vett részt a temetésen. Az elhunytat Várossy Mihály kátyi jegyző bucsuztatta el a jegyzők nevében. Az árván maradt község ügyeinek vitelére Neuhausz Adolf mozsori segédjegyzőt rendelték ki Tiszakálmánfalvára.

Milyen kamatot szed a pápa? A temesvári törvényszék most tárgyalja Martinovic Miklós nagytopolyi görög keleti román plébános bűnügyét aki ellen az ügyészség negyvenrendbeli uzsora címén emelt vádat. A pápa éveken keresztül rendszeresen szípolozta a szegény románságot. Örjási kamattal adott pénzt az egyszerű embereknek, még pedig váltóra és ha a parasztok nem fizették pontosan

a kamatot, akkor az egész összegért pörölte őket. Egész csomó esetben megtörtént, hogy az adóok kamatfizetés fejében má többszörösen visszafizették a tőkét, de a tőkéből még mindig nem törlesztettek egy krajcárt sem. A tárgyalásra számos tanut idéztek be, akik mind a pápa ellen vallottak.

Kinek kell katona-napszámós? A városházán a gazdasági hivatalban lehet kérni katonákat napszámósoknak. Ma 48-at osztottak ki. Van még 12 (4-es honvédhuszarak) és Pestszentlőrincről jön holnap 21. Bérük 7 K és koszt, de szakmányban is dolgoznak: 1 lánc kukorica megkapálása 40 K, ekézés után 20 K, ha tarackos, 30 K; 1 lánc széna kaszálása 20 K.

Leesett a vonatról. Nosovics Risztu 45 éves bosnyák katona szabadságra jövet Kelebia és Szabadka között leesett az éjjel a személyvonatból. Lábán, arcán, fején zúzódásokat szenvedett. A mentők a képezdei tartalékkórházba vitték.

Szurkálás Óbecsén. Butos Sándor 17 éves legény az éjjel Óbecsén „színház”-ban volt. Amint ment haza, bajonettel régi haragosai megszurkálták a veséjén. Vonaton Szabadkára hozták kórházba.

A szerencsétlen „Erzsébet”. Tegnap délután az Erzsébet-szállóudobában kigyult és leégett a motor. Nagyobb baj nem történt.

Hogyan lehet valaki önkéntes? A honvédelmi miniszter a hadügyminiszterrel egyetértőleg rendeletet bocsátott ki az önkéntes pótszemle alkalmával népfőlkelési szolgálatra alkalmasnak talált és az egyévi önkéntesi karpaszomány viselésére feljogosított 1867—1871-dik évi születésű népfőlkelésre kötelezetteknek, nemkülönben a kivételes szemle alá vont és az egyévi önkéntesi karpaszomány viselésére feljogosított 1867—1893. évi születésű népfőlkelésre kötelezetteknek a háboru tartamára a közös hadseregbe és a honvédségbe való önkéntes belépésére és csapattest választására vonatkozólag. A rendelet részletesen szabályozza a felvételi kérvény felszerelésére és benyújtására, — valamint a felvételi engedély megadására vonatkozó rendelkezéseket. Csapatválasztási joggal csak az bir, aki magát a választott csapattestbe egy nappal a születési évfolyamába tartozó népfőlkelésre kötelezettek bevonulására nézve megállapított határidő előtt önkéntes belépés útján felavattatja.

Ezt igazán nem lehet megérteni. Az újvidéki bérkocsisok beadványt intéztek a városhoz, melyben a takarmány drágaságra való hivatkozással a tarifa felemelését kérték. A városi tanács Profuma Béla polgármester elnöklésével tartott ülésén foglalkozott a bérkocsisok kérelmével. A tanács méltányosnak találta a bérkocsisok kérését és Payerie Nándor rendőrfőkapitány előterjesztésére megállapította az új tarifatervezetet. Ezt eddig meg lehet érteni. De különös és érthetetlen a dijsza-

bás 14-féle ára között főképpen 3 darab. Ezek szerint ugyanis a bérkocsi díja: Lakodalom alkalmával 10 K, keresztelőre 4 K és temetés alkalmával 6 K. Ez érthető volna, ha úgy vennék, hogy lakodalom alkalmával jobban örül az, aki fizet, mint halálesetkor (bár ez sem helyes okoskodás, mert aki sokat örököl, szívesen szét.) Viszont azonban a kocsik csak gyorsabban járnak a lakodalmi menetben, mint a temetésiben! Mért jár hát nekik a rövidebb időre több korona? Tessék a talányt megfejteni!

Ki járhat bottal? Szigorú rendelet szabályozza a katonák bottal való járását. A jövőben csak azok a legénységi állományú egyének járhatnak bottal, akik lábukon sebesültek meg. A botviselési engedélyt a csapat, vagy az egészségügyi intézet orvosfőnöke adja.

A Magyar Általános Hitelbank szabadkai fiókjánál folytatólagosan eszközölt hadikölcsön jegyzések: Magyar huskiviteli r.-t. Szabadka 30000 K, Conen Vilmos 31000, Hartmann József 22000. Zódi Simon 700, Engi Zsigmond 1000, Vermes Márton főhadnagy 10000, Vujkovits János 20000, Schwanner József 16000. Kocsár Károly 6000. Fábrián Kálmán 1000, Heller József 1000, Urge Ferencné 800, Kulnicsics András 200. Péricsics Cecília 200, Péricsics Julia 1000, Breuer Márton 500, Holländer testvérek 5000, Nagy Jánosné 1000, Sársevits Lázár 3000, Polyákevits Gergely 1000 Lovrics Antal 200, Vujkevits Cz. Miklós 4000, Osztrogonác Gábor 1000, Czidoeczi János 200, Barakovits Alajos 3000.

A zombori pénzügyigazgatóság kitüntetettjei. A király a pénzügyminiszter előterjesztésére Fodor Mihály kir. tanácsos, zombori pénzügyigazgatónak a miniszteri tanácsosi címet és az V. fizetési osztály jellegét, Komáromy Gyula pénzügyi tanácsos, zombori pénzügyigazgatóhelyettesnek díjmentesen a királyi tanácsosi címet adományozta. A m. kir. pénzügyminiszter jelen állomáshelyükön való meghagyásuk mellett, Abrehám Győző pénzügyi számtanácsosi címmel és jelleggel felruházott, zombori pénzügyi számvizsgálót a VIII. fizetési osztályba, pénzügyi számtanácsossá Zára Mihály zombori pénzügyi számtanárként a IX. fizetési osztályba, pénzügyi számvizsgálóvá, Csapó László zombori pénzügyi számtanárként a X. fizetési osztályba pénzügyi számtanárként nevezte ki. A m. kir. pénzügyminiszter pénzügyi biztos helyettesek létszámából: *Budai* Rezsőt Zombolyára, *Haluska* Antalt Zentára, a X. fizetési osztályba ideiglenes minőségű pénzügyi biztosokká nevezte ki.

Mi jár a hordárnak? A vasuton a hordár kizárólag a kupétól a fiakkerig vitte s 40 fillért adtam érte. Keveseltem, azt mondta, hogy másoktól ezért 80 fillért is kap. Hogy menyire kellemetlen az embernek az ilyen utazási incidens, pláne amikor bizonyos szatírával és csépfősen adják a horda-

rok az ember értésére, hogy kevésnek találják a borraalót, talán mondanom sem kell. Az én eszemben még most is az a meggyőződés, hogy egy kézitáskáért 40 fillér teljesen elégséges és nem találok indokoltnak a hordár 80 filléres követelését. Hogy a közönség tisztában legyen a hordártarifával, jó lenne azt nyilvánosságra hozni. Együttal pedig kioktatással szolgálni a hordároknak, hogy ha keveselik a borraalót tisztességes módon adják tudtára az utasnak és ne kihívóan. Mert lehet ám azt szép szerével is előadni. Maradtam tisztelettel: *egy utas.*

Még lehet-e érezni előre a földrengést?

Komoly és szavahihető egyének közölték az Egyetemi Földrendési Observatóriumnak, hogy földrengések előtt bizonyos ideges zavarokat észleltek magukon. Ilyen ideges zavarok: az álmatlanság, reszketés, feltűnő nyugtalanság, lélegzési zavarok. Vannak tapasztalatok, melyek arra engednek következtetni, hogy nem lehetetlen, miszerint vannak emberek, kik ily különös érzéssel bírnak.

Az tény, hogy beteges emberek, főképp kövénys bántalmakban szenvedők, nagy mértékben érzékenyek az időjárás változásai iránt. Nem egyszer hallottuk ezektől: „érzem a lábamban, hogy eső lesz”, vagy „fáj a karom, időváltás lesz”.

De ugyanezt a jeleket tapasztalhatjuk egyes állatfajokon is. Így a zöld levéli békát általában időjósoknak tartják, a tevére pedig szintén tudjuk, hogy előre megérzi a számum szelét, melynek közeledésekor hasra fekszik és fejét a homokra hajtja. De egy őszifegyvergyakorlat alkalmával a saját huszárvomon tapasztaltam, hogy lovam a kitörő vihart jóelőre megérezte, mert csak sokszori biztatásra bírtam abban az irányban előremenni, ahonnan a vihar később jött.

Ennek és egyéb hasonló jelenségek kapcsán valóban felvethető: vajjon a földrengés előre megérezhető-e?

Nagyobb földrengések bekövetkezése előtt már kisebb figyelmeztető lökések észleltek, de e lökések oly kicsinyek is lehetnek, hogy ezeket csak gyöngye, túlérzékeny idegzetű egyének érzik meg.

A földrengéseket gyakran gyöngyebb földalatti moraj előzi meg, melyet esendes helyen finomabb hallóérzékű emberek sokszor észleltek.

De különösen érdekesek azok a följegyzések, melyek az egyes állatok viselkedéséről számolnak be nagyobb földrengések előtt.

Így azt mondják, hogy az 1902-ben a Martinique szigeten dult tűzhányókatasztrófa előtt már néhány héttel az igavonó állatok annyira nyugtalanok voltak, hogy alig lehetett őket megfékezni; a kutyák vonítottak félelmükben, a madarak nem daloltak s tömegesen elköltöztek a tűzhányóhegyről a kigyók meg elhagyták rejtekhelyeiket.

Humboldt megfigyelései szerint Délamerikának földrengésekben gazdag vidéke az állatok nagyon nyugtalanok voltak földrengések előtt, különösen a kaimának sajtóságos hangokat hallatva hagyták oda a folyók medrét.

Milne, angol földrengés-kutató pedig Japánban tapasztalta az egyes embereknél a földrengések iránti előérzetet. — Semmi sem áll utjában annak a feltévesnek, hogy olyan országban, mint Japán, ahol a földrengés szinte mindennapi jelenség, ez a különös érzék erre különösen alkalmas egyénekben nemzedékek során kifejlődhetett és tökéletesedhetett.

Hasonlóképp felemlíthető az a már nálunk is tapasztalt tény, hogy egészen gyenge hullámszerű földlökések gyenge idegzetű egyéneknek, főképp nőknek, ijedséget, szédülést és kisebb rosszulletet idéztek elő.

A most elmondottak alapján a földrengés előérzetének lehetőségét csakis oly esetekben képzelhetjük el, amidőn az ilyen tehetséggel bíró egyén a bekövetkező rengés színhelyén, vagy ahhoz közel tartózkodott.

Hoffman Ernő nyomán S. F.

Közgazdaság.

Moslékközpontok alakulása. A háború ráoktatott és rászoktatott bennünket a leghitványabbnak ismert anyagok földolgozására és értékesítésére. Ezen a téren a végső lépés és a rekord kétségkívül most következik, amikor országszerte moslékközpontokat fognak létesíteni s hatóságok.

Tavaszi gabonarekvirálás. Az Országos Közélemezési Hivatal főnöke 50,000/1917. IV. sz. rendeletével egy újabb tavaszi gabonarekvirálást rendelt el, melynek lebonyolítása két csoportra oszlik. I. csoport. Arad, Bács-Bodrog, Baranya, Csongrád, Nyitra, Torontál, Veszprém és Zemplén vármegyék területén feltárt gabona felett a Haditermény r. t. fog bizományosai útján rendelkezni. Rekvirálás tárgyát nem képezik ama gabonamennyiségek, melyek már előző rendelet alapján igénybevetettek. II. csoport. Az első csoport alatt felsorolt vármegyék kivételével az ország egész területén a rekvirálást a törvényhatóság saját hatáskörében fogja végrehajtani és a feltárt készletek felett, saját szükségletének fedezésére, maga a törvényhatóság fog rendelkezni. *S. F.*

Hol legdrágább a buza? A háborúnak, illetve a háborús gazdasági viszonyoknak sajtóságos tüneteivel találkozunk az Egyesült Államokban, ez pedig ma még tulajdonképpen papiroson visel háborút és nem hangzott el részéről az első ágyulóvés sem. Erdemes az amerikai buzaárak alakulásával tüzetesebben foglalkozni, mert nem minden értéknélküli az a tanulság, amelyet ezekből levonhatunk. New Yorkban a búzát ma 307 centtel jegyzik a tőzsdén, annak métermázsája tehát Amerika legnagyobb piacán 55 korona a valutadifferenciák számításba vétele után. Ha számításba vesz-

szük, hogy 1914. június havában, tehát közvetlenül a háború előtt 77 centtel jegyezték a chicagói tőzsdén a búzát, megállapítható az ez évi május hó 3 iki jegyzésekkel szemben a négyszeres áremelkedés. Ime, a nagy gabonatermő Amerikában a háború első szellője milyen magasra hajtotta fel az árakat! Magasabbra mint amilyen árak a külföldi behozattal teljesen elzárt központi hatalmak piacain érvényesek a háború harmadik esztendejének utolsó negyedében.

Nyomatott a kiadótulajdonos, Szent Antal Nyomda és Irodalmi Vállalat mint szövetkezett könyvnyomdájában Szabadkán, Rákóczi-utca 20. szám.

Játékos a biztos eredményért törvényesen

— védve. —

Reitter Oszkár

nagybecskereki ny. főkapitány és fajbaromfi-tenyésztőnek nagy-szerű találmánya a

„Patkánin“

patkányirtó szer, (nem méreg) mely emberre és házi állatokra nem ártalmas és fölülmul minden más irtószert. **1 doboz ára 3. K.** mely elegendő körülbelül 60 patkány kiirtásához. — Minden dobozhoz használati utasítás van mellékelve. Ismerető prospektust, melyben leván írva, hogy különféle gazdaságban hány adag használandó, kérésre ingyen küld a **Patkánin** gyár egyedüli árusítója, a Torontáli Agrárbank Részvénytársaság, **Nagybecskereken**

Egy jó házból való fiut

teljes ellátással felveszek. **Kádár Lajos** fűszerkereskedő Halasi-u.

Figyelmeztetés.

A szabadkai villamtelep ezuton is tisztelettel figyelmezteti a gazdaközönséget, hogy az évek óta előnyösen bevált **villamos cséplésre**, nemkülönben gőzüzemű cséplésre is már most elfogad előjegyzést.

Jelentkezés a villamos-telep irodájában.

Favágást

és

apritást

motorral háznál elfogad

Bánó és Bröder.

Rendeléseket felvesz városi iroda Kossuth-utca.

Telefon 446. Telefon 446.